

Թէ ոչինչ է : Բնութեամբ մարդկանց ու կենդանեաց անանկ կարողութիւն մը տուեր է որ անով իրենց փնտս տալու բաները կ'իմանան : Կարծեալ ան կենդանիներն որ փնտսակար են՝ մարդէս շատ կը վախնան . ու ինչուան որ մէկը զիրենք չգրգռէ՝ իրենց զէնքերը չեն բանեցըներ : Կարծեալ կենդանիք անանկ նշաններ ունին որ անոնցմով կ'իմացուի իրենց փնտսակար կամ օգտակար ըլլալը , և աս նշաններով կրնանք ձեռքերնէն ազատիլ . ինչպէս բոժոժաւոր օձը , որ օձերուն մէջ ամենէն թունաւորն ու փնտսակարն է , իրեն պոչին օղակներուն ձայնովը կ'իմացընէ իրեն մօտենալը : Կուրդիլոսը դանդաղ ըլլալուն ու քովընտի դառնալ չկրնալուն՝ ուրիշ կենդանիները իր կատաղութենէն դիւրաւ կ'ազատին : Բնութեամբ իր բարերարութեամբը այնպէս կարգ դրած է՝ որ ամէն փնտսակար կենդանիք իրենց թոյնին դէմ դեղեր ունին . և իրաւցընէ կարիճին եղը իրեն խայթութեամբին զօրաւոր դեղ կ'ըլլայ . Թէ որ մեղուն ճգմես , ու իր խայթած տեղոյն վրայ շփես , ցաւը կ'անցնի . իժերուն ճարպն ալ իրենց թունաւոր խաժութեամբին զօրաւոր դեղ մըն է :

Կրնայ մէկը ըսել՝ Թէ ալ աղէկ չէր ըլլար որ աշխարհիս վրայ ամենեւին փնտսակար կենդանիներ ու բոյսեր չըլլային : Բնութեամբ մեր տգիտութիւնն ու անձնասիրութիւնը կ'երեւնայ : Թէ որ Բնութեամբ ուղեր է որ մէկ արարած մը ուրիշին փնտս ընէ , 'ի հարկէ բարի վախճան մը դիտեր է : Շատ բաներ որ փնտսակար կ'երեւնան , ըստ ինքեան այնպէս չեն . վասն զի նոյն իսկ փնտսակար կենդանեաց թոյնն ու զէնքերը իրենց համար խիստ հարկաւոր բաներ են . աս ըսածիս ճշմարտութիւնը մեղուին վրայ կ'երեւնայ . անանկ որ եթէ մեղուին խայթոցը փրցընես հանես , քիչ ատենէն ան մեղուն կը սատկի . անոր համար է որ մեղուն զմէկը խայթելէն ետեւ ինքն ալ շատ չապրիր՝ կը սատկի , ու

րովհետեւ իր խայթոցը աղեացը հետ խայթութեամբին մէջ կը մնայ : () Զերու համար ալ խիստ հարկաւոր է իրենց թոյնը . վասն զի ասոնց բնութիւնը շատ պաղ ըլլալով , միայն իրենց թոյնովն է որ կերածնին կրնան մարսել : Բոյսպէս իմանալու է նաեւ ամէն տեսակ թունաւոր կամ փնտսակար կենդանեաց ու բուսոց վրայ . և ընդհանրապէս պէտք է գիտնալ Թէ ան բանն որ բնութեան մէջ փնտսակար կ'երեւնայ , այնպիսի օգուտներ ալ ունի որ ըստ ինքեան պէտք էր որ բնութեան մէջ գտնուէր . ապա ուրեմն մարդս ինչպէս կրնայ յանդգնութեամբ դատաստան ընել բնութեան մէջի աղէկ ու փնտսակար բաներուն վրայ : Ո՞վ ըսեր է որ աս աշխարհիս մէջ երբեմն երբեմն նեղութիւն ու նենալը աստուածային իմաստութեմբէն է . կամ Թէ փնտսակար բաներն ալ մեզի շատ անգամ օգտակար չեն կրնար ըլլալ . մանաւանդ որ շատ անգամ բնութեան մէջի փնտսակար կենդանիները միայն ըստ դիպաց փնտսակար են , ու Թէ որ մենք անոնցմէ վընաս մը քաշենք՝ գրեթէ միշտ մեր անխոհեմութենէն է :

Բնութեամբ իրենց ընելու ժամանակ ամենեւին չենք կրնար մոռնալ նաեւ մեր երանաշնորհ Լոյսիկ վարդապետին զուրցածները , որ մասնաւորապէս աս նիւթիս վրայ կը խօսի իրեն գործոց առաջին գրքին մէջ . որ Թէ ուղիղ փիլիսոփայութեան , Թէ ազգու ճարտասանութեան և Թէ գեղեցիկ հայկաբանութեան մի միայն օրինակ կրնայ սեպուիլ :

Յ . Գ .

Բնութեամբ իրենց ընելու ժամանակ ամենեւին չենք կրնար մոռնալ նաեւ մեր երանաշնորհ Լոյսիկ վարդապետին զուրցածները , որ մասնաւորապէս աս նիւթիս վրայ կը խօսի իրեն գործոց առաջին գրքին մէջ . որ Թէ ուղիղ փիլիսոփայութեան , Թէ ազգու ճարտասանութեան և Թէ գեղեցիկ հայկաբանութեան մի միայն օրինակ կրնայ սեպուիլ :

ՓԱՍԿԱՆ